

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hord-
va vagy vidékre postán
küldve
Egész évre 6 fnt — kr
Fél évre 3 fnt — kr
Negyedévre 1 fnt 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyilttár sora 20 kr.

KÖZÉRTDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztői iroda
és
kiadóhivatal:

CIRNER és LINGNER
Főter 38. szám alatt,
hova úgy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

A költségvetési vita folytatása.

Rövid szünet után a képviselőház e héten folytatta a vitát a belügyminiszterium költségvetése fölött. Midőn már eddig is konstataálni lehetett, hogy az egyetlen nagy siker, mely az általános vita folyamán elérhető volt, sem az ellenzéki szónokoknak, sem a kormánypárti kitűnő szakértőknek, hanem majdnem kizárólag magának a miniszternek intett, úgy csak osztatlan banyonok kelthetett Perczel Dezső rendkívüli otthonossága tárczájának minden szakmájában. Ő volt az, aki az általános vitát nagyszerű eszmék megpendítése által ritka színvonalra emelte és egész sorát jelentette be az előkészített törvényjavaslatoknak a képviselőháznak, melyek megbízható bizonyítványt adnak ennek a szorgalmas munkásnak vaserejéről és faradhatatlan buzgalmáról. Minden egyes kérdésnél, mely tárczáját érinti, egész ember áll előttünk és szívesen elismerjük e tárcza élén egy oly férfi képességét, aki, mint egyszerű munkás, a megyei hierarchia egész latorját végig dolgozta.

Az anyakönyvvezetők tételénél aratta

Perczel Dezső legujabb nagy erkölcsi sikerét. A néppárt ama követelésére, hogy a korábbi anyakönyvvezetéshez térjen vissza az ország, joggal válaszolt Perczel, hogy a néppárt alkalmazkodjék a mostani törvényes és teljesen megfelelő állapothoz, mert ha így jár el, nemcsak okosan és bölösen, hanem igazán hazafiasan is cselekszik.

A belügyminiszterium tárczájához tartozik a költségvetés e tétele is; 215.000 forint segély a magyar királyi opera részére. Báró Nopcsa, az opera intendánsa, az opera ellen intézett minden támadást ritka szónoki képességgel utasított vissza, működését és az intézetet fényesen megvédelmezte és meggyőzte ellenfeleit, hogy az opera vezetése egy művészeti, mint nemzeti szempontból a legjobb kezekben van. Az opera bérbeadása lehetetlen dolog és ily kipróbált vezetés mellett fölösleges. Bizonyonyal jobb lenne, ha az opera udvari operáva emeltetnék s reméljük, hogy báró Nopcsa ki fogja vinni ezt a kitüntetést, mert ez nemcsak erkölcsi, hanem kiválóan nagy anyagi sikert is jelentene. Alig szükséges külön hangsúlyozni,

hogy báró Nopcsa egy nemzetközi, leginkább német operából, magyar nemzeti operát teremtett. A múlt évben előadott nyolcz újdonság közül hét magyar mű, és csak egy volt külföldi. A vezetés és a művészeti személyzet egységes volta oly kiváló előny, melyet nem minden opera vezetősége képes felmutatni és ezt előbb meg kellett teremteni és egyidejűleg tetemes fáradság árán magas művészi színvonalat kellett elérni. Művészek támogatására és kiképzésére nagyobb ösztöndíjakat kellett fordítani, és nem kicsinylendő, sőt különös dícséretet érdemel ama nagy gond, melyet báró Nopcsa a valóban fényes díszletekre és pompás kiállításra fordít és ezzel a párisi legelső műintézet jellegét és fényét adta a magyar operának. És itt ismét különös dícsérettel kell megemlékeznünk arról, hogy ebbeli gondoskodásának első tárgyai ismét a magyar művek.

Világfiás izlés a külsőségekben; tisztult, magas műérzék a lényegben és az opera művészi vezetésében; ez jellemzi báró Nopcsa intendánsi működését, aki biztosította magának úgy a felettes

TÁRCZA.

Majláth Gusztáv gróf püspök.

A magyar püspöki kar új tagot kapott. A hivatalos lap közli, hogy ő Felsege a király Majláth Gusztáv grófot, Komárom városának ez idő szerint helyettes plébánosát, az erdélyi püspök koadjutorává cum jure successionis kinevezte. A kinevezésnek már az ősszel hire terjedt; az utóbbi hetekben a processus informationis is meg volt, a hivatalos lap közlése azonban elmaradt, amiből aztán nagy politikai szenzáció keletkezett.

Majláth Gusztáv gróf, a híres-nevezetes Majláth-család derék sarja, az erdélyi püspök koadjutora lett „cum jure successionis.”

Az új püspök hetedik gyermeke a nagy-hírű Majláth György országbírónak, akinek tragikus halála annak idején az egész országot megrendítette. 1864. szeptember hó 24-én született a baranyamegyei Bakócán, a család kies nyaralóhelyén. Elemi és középiskolai tanulmányait otthon végezte Döbrössy Alajos, a pécsi püspöki tanítóképző-intézet jelenlegi igazgatójának vezetése alatt, aki mindent elkövetett, hogy a szülők mintaszerű vallásosságát és hazafiságát a gyermek lelkébe átplántálja. Érettségi vizsgálatát a budapesti II. kerületi egyetemi ógimnáziumban tette le kitűnő eredménnyel.

nyel, majd a strassburgi egyetemre ment, ahol a jogi fakultásra iratkozott.

Két évet töltött itt. De közbejött édes atyjának szomorú halála, ami annyira megrendítette, hogy ott hagyta a jogi pályát, azzal a világi élet minden kaprázatos előnyeit s vallásos lelkenek egész melegével az egyházi rendbe lepett, pappá lett.

Ekkor írta a „Budapesti Hírlap” egyik vezércikkében a következő emlékezetes sorokat:

„A boldogult Majláth György nagyon jól számított, midőn Gusztáv fiát oly határozott irányu nevelésben részesítette, mely a szemünáriumnak volt előiskolája. „Egy Majláth a Györgyök családjából föler egy gróffal, (a család ez időben tudvalevőleg még nem emeltetett a grófi rangra) egy herceggel is,” így szólt a primás, — és igaza volt. Ma tényleg a nemzet színe-java, a történeti fényű családnevek hiányzanak az egyházmegyei szematizmusokból. Batthyányak, Esterházyak, Forgáchok, Széchenyiek, Zichyek, Szepessyek nem szerepelnek többé akként az egyházi pályán, mint szerepeltek csak felszázaddal ezelőtt is. Egy nemzeti arisztokracziának csak úgy van létjoga, ha a történeti hagyományoknak s a köztelentély érdekeinek nemzeti szellemben szolgálni tud minden téren. Az oly arisztokraczia, mely elzárkózik úgy a katonai, mint az egyházi pályától, — mely a polgári

pályák minden ágában csak középszerűséget tud prudokálni, magasabb feladatok teljesítésétől s a reális munkától egyaránt irtózik: tekintélyével lassankint — letjogát veszíti el.”

A theológiát a bécsi egyetemen végezte, mint a Pazmaneum növendéke. 1887. október 7-én szentelte föl Simor János, az akkori hercegprimás. Miuthogy azonban a gyöngye szervezetű fiatal pap időközben nagyon betegeskedett, egy időre szabadságot. A következő év őszén pedig kinevezte az esztergomi érseki papnevelőintézet tanulmányi felügyelőjévé.

Innen kezdve Majláth Gusztáv gróf élete nem egyéb, mint a papi erényeknek, a jótékonyágnak folytonos gyakorlása.

A kispap előtt a prefektus a felsőbbségnek, a szigorúságnak a kifejezője, akinek az alakja tiszteletet, engedelmséget követel s a kire alázatos felelemmel tekintenek a papnövendékek. Mikor Majláth gróf prefektusi minőségben növendékei előtt először megjelent, nem egy szigorú, tekintélyes prefektusnak a benyomását tette. Igénytelen kis alakja, amely ugyszólván elveszett a kispapok reverendái között; mosolygó, mindig vidám arca, szelid tekintete, amely szeretettel csüngött a növendékek mindegyikén; minden másra engedtek következtetni, csak arra nem, hogy Majláth gróf képes legyen a tanulmányfelügyelő nehéz, sok gondal és

miniszterium, mint a műértő közönség teljes bizalmát, egyformán kiváló módon.

Az opera állandó és nyugodt fejlődéséért kezkesedik annak a legujabb multja, mely a bérbeadás tervét valóban indokolatlanná teszi.

És így, bár egyes szónokok némi hajlandóságot mutattak az animózus vita provokálására, báró Nopcsa higgadt, tárgyilagos, kézzel fogható tényeken alapuló fejtegetései csakhamar elejét vették a hosszas tárgyalásnak, és így az opera tételét gyorsan elintézte a t. ház.

Alsófehérmegye ujonnan megválasztott községi előljárói: Alvinczi járás: Alvincz Szócs Imre, Karna Muntján Nicolae, Akmár Krisztián Mihailla, Szarakszó Dregies Nicolae, Rakató Miresa Ávrám I. Jozsif, Borsómező Oprucza György, Poklos Florea György, Csora Czirlea Juon, Tartaria Kezán Juon, Alsó-M.-Váradja Sztója Nikolae, Felső-M.-Váradja Sztója Artenie, Oláh-Dalya Csib Viszálon, Limba Plesia György, M.-Csüged Augyel Juon I. Juonucz, Sós-patak Opreán Tódor, Táté Popeszk Nikolae, Demeterpatak Dregies Juon, Oláh-He-repe Tódor Stefan, Strázsa Sztancs Nikolae, Berve Csonka Nicolae, Henningfalva Muntján Georg, Borbánd Kádár Antal, Kisfalud Deján Juon, Drombár Kozma Tódor. Balázsfalvi járás: Balázsfalva falu Borbát Kostandin, Balázsfalva város Jánza János, Besenyő Ungureán Ilie, B.-Boesárd Mihó Tódor, Cs.-Holdvilág Welter György keller, Csufud Alexandru János, Farkastelke Iszaille Joan, Karácsonfalva Margineán Zenobé, Kis-Cserged Juga Péter Mátyás, Kis-Kerek Vintila Miklós, Mihálczfalva Munteán Mihály, Monora Margineán János, Nagy-Cserged

Pinka János, Obrázsa Lázár Gyurka, Ohába Mihelczán Miklós, Oláh-Csesztve Aldea Jakob, Szász-Csanád Schneider Jakob kirner, Szász-Patak Szereteán János, Székás Broszkeczán György, Sorostély Áron János, Tóhát Bac-silla Átyim, Tár Majer Miklós, Veresegyháza Lupeán Jakob, Veza Aldea Ilarie.

Hollangerizmus.

A hollanger szónak értelmét széles e hazában csak megyénk nyugoti részében ismerik; nincs az benne semmiféle szótárban; nem magyar szó, nem is idegen, mégis Abrudbányán és Verespatakon közkeletű, egy fogalomnak kifejezője, amelyet magyarul bánya tolvajnak mondhatunk.

Sajnos, de tény, hogy megyénk nemesfém-bányászata ma csak tengődik. Pedig a bányavidék bír mindazon kellekkel, amelyek az erőteljes bányászati iparnak létfeltételéhez tartoznak. Daczára, hogy a Kirnik, Csetátye stb. hegyeket annyira áthatják a tárok és üregek, mint a szivacsot a likacsok, de még igen nagy érintetlen rész van e hegyekben, és aranyat tartalmazó ér, úgy, hogy ezeket teljesen kiaknázottaknak nem mondhatjuk, és még mindig nagy tere van a bányászati iparnak. Hogy ezen lényeges iparág ma csak tengődik, abban nagy része van a hollangerizmusnak.

A verespataki és kornai bányákban hetenként kedden reggeltől szombat délig tart a rendes bányamunka; Verespatakon szombaton van az aranytörés, akkor van a munkás- és osztalék-fizetés, egyuttal hetivásár; vasárnap munkaszünet; hétfőn pedig Abrudbányán aranybevéltás és hetivásár. Így a hétnek ezen három napján a verespataki és kornai bányákban a bányatársulatok rendes üzemet nem folytatnak.

Azonban nem szünetel a munka ezen idő alatt a bányában, mert akkor dolgoznak a

hollangerek, akiknek könnyű a dolguk, mert nem zavarja őket senki abban, hogy a mondott három napon vagy máskor is éjjelenként, a bányatársulatok által feltárt, fejtesre előkészített műhelyekben az érczet vésővel ki ne rabolják. Mert ha a bányaőr ilyenkor be merészkedik a bányába menni, kődobálással, esetleg lövéssel riasztják vissza; és nincs az az ember fia, aki közibök merne menni, hogy elfogja vagy felismerje a tetten kapottakat, mert könnyen életébe kerülne vállalkozása.

A bányák nagyobb részét úgy elzární, hogy abba hivatlanok ne hatolhassanak, nem lehet; mert számtalan helyen át van lyukasztatva a hegy; majd mindenik bányából át lehet járni a másikba; és így még abban az esetben is, ha a művelés alatt levő bányák bejárói elzártnának, az üldözött egérutat vesz az elhagyott bányák üregein és szakadékein át.

Megtörténik azonban néha, hogy szerencsés véletlen segít a hollanger kézrekerítésén. De mi történik ekkor? A bíróság elvégzi a kihallgatásokat, és ha az ellopott érc értéke megállapítható, és ha egyébként is sikerül a bizonyítás, vétségért elítéli a delinqüent pár napi fogházra; de legtöbb esetben szabadon kell bocsátania, mert a szándékolt vagy tett kár határozottan megbecsülhető nem lévén, a cselekmény nem minősíthető és így nem büntethető.

Igy lehetséges aztán, hogy a hollangerek Verespatakon külön kasztot képezve, ahhoz képest jó módban élnek, és mintha szervezetük volna, biztosan és bántalom nélkül üzük kissé veszélyes, de mindenestre hasznót hajtó mesterségüket.

Működésüket nagyban elősegíti az aranyvaló szabad kereskedés. A hollangernek nem kell az aranyat a fémbevéltő hivataloknál értékesíteni, mert könnyen eladja az aranyváltóknál, akik nem kérdik,

kellemtelenséggel teli terheit vállaira venni s azokat derekasan el is viselni. És lett belőle a valódi prefektus mintaképe. Az a száz és egynéhány fiatal gyerek-ember, akiknek gondozását Simor hercegprimás reá bízta, egy csapással megszerette a „kis prefit“-t, ez pedig ugyancsak nagy szó egy prefektus életében. A szelidlelkűek mindenben a kedvet keresték, a virgonczabbak, a „gonosz csontok“ féltek ártatlan rakonczatlankodásaikkal őt megbántani, mert szereték mindannyian úgy, mint ahogy a gyermek szereti a maga édes anyját. És Majláth gróf csakugyan gondos atyja volt a reá bízottaknak.

Részese akart és tudott lenni „gyermekei“ örömeinek, bánatának egyaránt. Akit szegénynek tudott, azt segítette. Nem egy kispapot öltöztetett föl tetőtől-talpig a saját költségén. A beteges és gyöngé a legjobb ápolóját ő benne találta. Akkor még nem volt szokásban az esztergomi szemináriumban a reggelizés. Az a sok fiatal, fejlődésben lévő növendék kénytelen volt vacsorától másnap délig koplalni s nem egy gyomorbetegség származott ebből a hosszú böjtből. Fájt ez a „kis prefi“-nek nagyon s majd a felszeminárium az ő pénzén reggelizett, sőt néha — gyakran egy kupicza jó féle Sarolta-szilvórium vagy bakóczai „bikavér“ is jutott a gyöngékedőknek.

A betegeket valóságos önfeláldozással ápolta. Pedig abban az időben sok és nehéz beteg volt az esztergomi szemináriumnak.

Rendes napi vendége volt az „infirma-

ria“-nak. Reggeli első és esti utolsó látogatása ennek szólt. Sorra járta a betegeket; vigasztalt, bátorított s mert maga is híve a Kneipp-fele vízgyógyomódnak, ezzel sok növendéknek adta vissza az egészségét. Akit súlyosabb baj gyötört, órákhosszat állt a beteg ágya mellett, s ha tudta, hogy jól esik a betegnek és szükséges, éjszakánkon át is virrasztott mellette vigasztalva és imádkozva. Sőt tett többet is. Meránba, Arkóba, Wörishofenbe küldötte a lábadozókat a saját költségén. Hogy mennyi és mi jót tett a szeminárium falain kívül a városban, arról Esztergom árvái, szegényei, kórházai, nevelőintézetei tehetnek fényes tanubizonyosságot.

Nem csoda, ha ez a fáradhatatlanul munkás élet amugy is gyöngé erőit aláasta s két évi hivataloskodás után nehéz beteggen kellett a szemináriumot, szeretett növendékeit odahagynia. Merán és Olaszhon balsamos levegője, a nyugodtabb élet azonban megadta neki a gyógyulást s két év után visszanyert erővel, teljes egészségben vette át újra hivatalát s viselte azt az 1895-ik év elejeig, amikor Vaszary Kolos hercegprimás Molnár János apát-plébános helyettesül Komáromba küldötte, mint adminisztrátort.

A működési tér más és nagyobb lett. Majláth gróf a régi maradt: sacerdos secundum cor Jesu. Eddig száz és egynéhány lévitára viselt gondot, most egy katolikus hitközségnek lelki vezetésére hívta meg az Ur. A Komáromban eltöltött két esztendő, hiveinek rajongásig menő szeretete

s az ellenfél igaz tisztelete a tanubizonyosság reá, hogyan töltötte be lelkeszi nehéz hivatását.

Lelkének minden gondolatját, szívének minden szeretetét arra pazarolta, hogy hitközségét, hibeit erkölcsileg, anyagilag javítsa és emelje. Valóságos apostola lett Komáromnak. Küszöbét senki — beh sokan jöttek hozzá — vigasztalás, segítség nélkül át nem lépte s amíg a gyóntató- és prédikációs-székekben számtalan léleknek adta meg a hit vigasztalásainak kenyerét, maga kereste föl a szegényeket és betegeket, hogy saját szemével lássa, mivel segíthet legjobban rajtuk. Hogy a társadalmat is belevonja a jótékonyaságba, megalakította a Szent-Vinceze társulatot.

Se szeri, se száma, akik közbenjárásért folyamodtak s bizony nem egy szegény szülőnek neveltetni fiát vagy leányát az ország valamelyik katolikus nevelő intézetében.

Pár ezer forint az, amit önmagára, háztartására, káplánjaira költött, jövedelmének többi ezereiről csak az Isten anyala adhat számot, aki a jöttetek könyvét és adatait vezeti, mert Majláth Gusztáv gróftól, ha rajta mulnék, senki se tudna meg semmit.

Örök halálra kötelezte Komáromot, mikor a katolikus legényegyesületet megalapította s feledhetetlen emléket állított hiveinek szívében akkor, mikor a hitközség régi iskolája helyett közel negyvenezer forint költségen a katolikus tanuló sereg számára egy új diszes palotát emeltetett.

hogy
vagy
ban
gos
szem
nem
váltá
Ily
nyatu
nai b
lange
lajdon
szerze
szatba
költés
akarat
toznio
Igaz
tekben

Sok
hatósá
kiszim
kalmá
csétel
tilalom
eldönt
maradt
mulva
és ott
vesőjén
perben
vonja
holla

A ho
viselt
Amikor
hittem;
talatoka
most o
Hogy t
Rózsa S
tani vag
nak mo

Száze
szeged
töltött
haza o
lokra a
az erede
élete, k
hatatlans
közönség
érzi, hog
és boldog
házmegyé
vözölhet.

— Ne
oda meg
Egy a
helyt áll
minden
szerint ha
Ezek a
biztosítana
hazájának

A fiatal
puha pam
égő sziva
érdeklődés
Nézett, d
gatta az a
és ez a k
hagyta őt.
dulatlanul,
végezve; sz

hogy az illető a patak homokjából mosta vagy a vidéken nagy számmal levő zuzókban termelte-e az aranyat, tehát hogy jogos tulajdon-e az, vagy nem? hanem jóhiszeműen megvásárolja tőle; mert hiszen nem megvetendő jövedelmet hoz az aranyváltás.

Ily állapotok mellett igaza van azon bányatulajdonosoknak, akik a verespatak-kornai bányászat hanyatlását egyenesen a hollangerizmus nagymértékű elterjedésének tulajdonítják, és nem hajlandók más üzletben szerzett pénzük gyümölcsötetését a bányászatban megkísérteni; mert tudják, hogy a költséges reményhajtásokkal feltárt ércezen akaratlanul a bányatulajjokkal kell osztaniuk.

Igazán csodálatos, hogy a mostani mértékben üzik a bányászatot egyes társulatok!

Sok bajt okoz a hollangerizmus a bányahatóságoknak is. A bányatulajjok rendesen kiszimatolják, hogy határviszályos perek alkalmával melyik műhelyekben történt peccsételés a bányahatóságtól elrendelt munkatiltalom biztosítása végett? A peres kérdés eldöntéséig évek óta alig egy-két helyen maradt épségben a peccsételés; pár nap múlva a peccsételések rendezés felvannak törve, és ott van mindenütt a réselés, a hollanger vésőjének nyoma. Ha peccsételés miatt a perben levő bánya igazgatóját felelősségre vonja a bányahatóság, kész a védekezés: a hollanger.

A hollangerek életmódjáról, szokásaikról viselt dolgairól tárczaccikkék írhatók. Amikor először hallottam erről, mesének hittem; de volt alkalmam személyes tapasztalatokat szerezni a hollangerizmusról és most csak csodálkozásomat fejezhetem ki: Hogy történhet ez egy jogállamban? Ha a Rózsa Sándorokat, Papakosztákat ki lehet irtani vagy lehetetlené tenni, nem volna annak módja, hogy az általában ismert és

a futóbetyároknál nem kevésbé ártalmas hollangereket megfékezzük?

Illetékes emberek állítják, hogy a királyi bányahatóságnak volna kötelessége a bányatársulatok vagyonsbiztonságáról való gondoskodás; többen magától az államtól várják a baj orvoslását; de arról az érdekeltek nem igen gondolkoznak, hogy ha többnek nem is, de a kezdeményezésnek mindenesetre a károsodó bányász közönségtől kell kiindulnia.

Az általános bányatörvény keretébe szépen beillik legtöbb bányavidék helyi statútuma. Fennáll a többiek között az „Abrudbánya-Verespataki bányamegye“ is, élén az elnökséggel. Más bányamegyéket láttunk küzdeni országos bányászati érdekekért. Örömmel üdvözlünk mi is bányamegyénk elnökségét, ha látják, hogy a bányamegye érdekkörébe melyen bevágó, a helyi bányászat létét veszélyeztető hollangerizmus megakadályozására vezető ténykedést megkezdte és annak megvalósításán fáradozik.

Feltehető, hogy a királyi bányahatóság, illetőleg a magas miniszterium a komoly lépést komolyan fogják méltányolni és sikerülend módot találni a baj elfojtására.

-y-y.

Egy korszerű sanatorium.

A budapesti városligeti fasorban egy korszerű intézet jött létre, amely a szenvedő emberiség szolgálatába állt és a gyógytudomány terén missziót teljesíteni van hivatva. Dr. Herczel sanatoriuma legelsőrangú látványosság és felőlel mindent, ami e téren eddig felmutatható volt. Mindaz, ami a gyógytudomány terén praktikusnak és kitűnőnek van elismerve és mivel a világ legjobb sanatoriumai csak egyes részekben dícserekedtek, itt egy intézetben van összehordva és unikumot képez.

Akár a mintaszerű laboratóriumokat, operáló-termeket, sterilizálható betegszobákat, akár a fogadó-, olvasó-, tornatermek és fürdők kényelmes berendezését vesszük bírálat alá, vagy a svéd gyógytornászat berendezését bámuljuk, mindenütt azt a törekvést találjuk, hogy a betegnek az ott tartózkodás oly kellemessé tétessék, amint csak lehetséges. A beteget mi sem emlékezteti arra, hogy gyógyintézetben van, mert mindenütt azt a benyomást érzi, mintha egy igazi nagyur elegáns otthonában lenne.

A sterilizálható betegszobabizonyval a legnagyobb, amit a modern tudomány a gyógyászat terén végez. Minden, ami a szobában van, butor, ágynemű stb. sterilizálható és fertőtleníthető, emellett kényelmes és a kor izlésének megfelelő. Minden csepp víz, mely műtöknél használva lesz, a legkomplikáltabb készülékek által van sterilizálva és graduálva és egyáltalán az egész berendezés egy szenzációs orvosi teljesítmény benyomását kelti, aminek teljes joggal nevezik a modern orvosi tudomány valamennyi korfeusai.

A sanatorium fekvése a képzelhető legkedvezőbb. Előtte a hatalmas, árnyas városligeti fasor, mögötte egy csinos, kedves diszkert. Mindenütt a gyógyulást kereső emberiség szórakozásának és üdülésének minden föltétele.

Szolgálat, ellátás, ügyelet, ápolás oly mintaszerű, mely inkább arra törekszik, hogy jóval többet, semmint egy csekélységgel kevesebbet nyújtson.

A vállalat élén dr. Herczel egyetemi magántanár áll, elismert kapacitás és európai híresség az orvosi tudomány terén; vezetése alatt a legjobb orvosok és speciális-tak bőséges száma, akik tanulmányaikat és gyakorlatukat az ujkor leghíresebb mestereinek és tanárainak végezték és akik ott szerzett elveiket és üdvös irányukat főnő-

Százezer forintba becsülik azt az öszszegyet, amit Majláth gróf a Komáromban töltött két esztendő alatt az egyház és a haza oltárára, kulturális és jótékony célokra áldozott, de ezerszerre értékesebb az az eredmény, amit a lelkiekben papi tiszta élete, krisztusi buzgalma és apostoli fáradságtalansága révén felmutathat. Komárom közönsége sirva bucsuzik tőle, mert úgy érzi, hogy gondviselő atyját veszti el benne és boldognak mondja a gyulafehérvári egyházmegyét, amely püspökéül, apostolául üdvözölheti.

Nem kerestem soha a kitüntetések, oda megyek, ahova az Isten akarata li. Egy a vágyam: hogy ott, ahova rendel, helyt álljak s egyháznak és hazámnak minden erőmmel, legjobb meggyőződésem szerint hasznára munkálkodhassam.

Ezek az új püspök elvei. Ezek az elvek biztosítanak, hogy mint püspök egyháznak, hazájának csak disse leend.

A spleen.

- Irta: Molnár Gyula. -

A fiatal gróf végig dőlt a selyemszövetű, puha pamlagon, ujjai között morzsolgatva égő szivarjának maradványát. Tekintete érdeklődés nélkül meredt szobája falaira. Nézett, de nem látott semmit, hallgatta az ablak alatt elrobogott hintók zaját és ez a külső hatás is egészen érzéketlenül hagyta őt. Mint egy automata hevert mozdulatlanul, kialudtnak tetsző életműködést végezve; szíve csak halkán vert, esze pedig

teljesen cserben hagyta. Erkölcsei zavar vette őt körül, siralmas következménye a tobzó, kicsapongó életmódnak. Egy kialudt vulkán nem nyújt oly szomorú látványt, mint ez az ifjú ember, ajkán a fáradtság, unottság rideg mosolyával. Nagyot sóhajtott. Ajkai fáradtan rebegtek. Magához beszélt:

Elkoptatott játék ez az élet! dörmögte, aztán érzéketlenül zárta be a szempilláit, melyeket az álom hatalmába kerített.

Egy negyed órát sem pihenhetett, mert az ujjai között morzsolta szivar tövéig égett, s megperzselt ritka fehérségű kezét. Fel-szisszent és boszankodva dobta el a szivart. Aztán újabb lethargikus álomba szenderült. A szoba, melyben a fiatal ember feküdt, valódi nagyuri izléssél volt berendezve. Gyönyörű, selyemszövetű butordarabok, gazdagon díszített íróasztal, hatalmas velencei tükör és más egyéb csecsebecsüket tartalmazó üvegszekrény töltötte be a gróf dolgozó szobáját. A mesterien kárpitozott falakon remek olajfestmények, rézmetszetek és fenyképek összevisszasága. Itt-ott egy-egy női arczkép, nagyon kaczer öltözékben levő balette-táncosnők és színésznők mosolygó másai, melyek mellé gúnyosan sorakoztak a gróf versenyparipáinak kreonrajzai.

A gróf dús gazdag család egyetlen férfisarja volt. Szülői korán elhaltak, akkor huszonegy éves lehetett, reá bízták egyuttal kis, alig három éves hugának nevelését, reá, ki maga is azt várhatta, hogy az életmódot melyet folytatnia kellene, kijelöljék neki.

Hugát egy derék nevelőnőre bízván, maga az élvezetek után látott. Az oly sokáig feken

tartott természet elementáris erővel szabadtul ki az erkölcsiség szilárd béklyóiból és visszatartathatatlannul rohant a blazirtság felé. A különben csinos ifjú, számos botrányáról csakhamar híres lett a nagyvárosi arszlánok között, akadtak csodálói, tisztelői, mindannak daczára, hogy nagyon is lobbanékony természetű volt. Számos „híres“ összeköttetése volt, versenyistállója kitűnő lovakkal rendelkezett. Mohón ürité fel az élvek mámoros kelyhét, feltartóztatatlannul tört előre, naponta beszélgetett magáról, itt egy pisztolypárbaj, ott egy házassági dráma. A főszereplő mindenütt ő.

Egyszer csak azon veszi észre magát, hogy jóbarátai nem hagyják ugyan el, de félnek tőle. A sok párbaj büvkörrel övezte körül lényét. Tudták jól, hogy a gróf szereti az izgalmat, nem retten vissza semmitől, mit csak játékszerű felhasználnak. Képes százszor is kockára tenni életét, csakhogya a mit maga elé czélul kitűzött, elérhesse.

Határtalan szerencséje volt. Csak úgy rajongtak érte. Alig hogy feltűnt egy ballette csillag, ő már is hetekig irigyeltette vele magát. Csinos külseje azonban nem sokára hű tükrévé vált belső lelki világának. Alig öt évi gyönyörhajhászás után egészen megváltozott. Nem fektetett már oly gondot öltözékeire, a versenyek izgalma már nem érdekelte. Eljött az idő, mikor már semmi sem tudta érdeklődését felkelteni.

Tetemes kártyavesztesége, valamint az a hír, hogy imádoztja, kit talán a többiek között legjobban szeretett, elhagyta, nagyon lehangozta...

kük vezetése alatt ebben a csodás szanatóriumban folytatják.

E mellett az árak igen polgárisak és alig vannak arányban az egyedül álló szolgáltatásokkal, úgy, hogy ezt az intézetet joggal nevezhetjük első sorban a humanitás és emberszeretet terén kimagasló teljesítménynek.

A sajtó képviselőinek és a közélet kitűnőségeinek e héten mutatta be dr. Herczel az új szanatóriumot, melyhez fogható, a jelenvolt világlátott szaktekintélyek nyilatkozata szerint, alig van az egész kontinensen.

Vallomás . . .

Nagyságos asszony, emlékszik-e,
Amikor én egy szép napon
Bevallottam, hogy szeretem önt
Szavakkal ki sem mondhatón?
Őn lány volt akkor — s ünnepezték
A parthiképes emberek;
És én mi voltam? — egy ábrándozó
És üres zsebű nagy gyerek.

Nagyságos asszony, már azóta
Tenger víz lefolyt a Dunán,
De emlékemben él még most is,
Hogy mit mondott Ön azután.
. . . A nagy szalonban ültünk éppen
És diszkrét homály omla ránk, —
A mama aludt karszékeben
S így csupán entre-nous valánk.

Nagyságos asszony, megbocsásson —
Őn itt pihent a keblemen
És édes ajka azt susogta,
Hogy szeret engem végtelen . . .
De aztán busan hozzátette,
Hogy azért enyém nem lehet,
Mivel manapság boldoggá csak
A pénz tehet, a pénz tehet.

Nagyságos asszony, e ridegség,
Oh, akkor nagyon fájt nekem —

Jó sokáig aludt; éppen délutáni két óra volt, midőn felebredt.

A nap jó magasan állott, sugarai játszian kacsintottak be a félig tárva levő ablakon. Künn a nagyvárosi pezsgő élet zavartalan hullámlása, míg benn egy sovár elme kétségbeesítő küzdelme.

A fiatal gróf felkelt, gondolkozni látszott valami után. Összerázkódott, megborzott saját lénye ridegségétől. Az ür csábitotta, az élet már nem is bírt becseselnél, hiszen annyiszor tette azt kockára semmiért! Öngyilkosságát célzó gondolatokkal kezdett tépelődni. Lám! ez is valami, ami az újság ingerével hat.

Nézd, milyen izgatottan jár alá s fel szobájában erre az elhatározásra. Istenem! milyen könnyű is eldobni magától ezt az unott életet!

Hiszen meghalni huszonöt éves vagy kilenczven éves korban, magától értetődik, hogy egyre megy . . . Micsoda az a félszázadot átpezsgett vér a dolgok örökkévalóságának folyamában? . . . Az a pillanat, melyben az élet fiatalon vagy öregben hágy el bennünket, mennyiben különbözik attól a pillanattól, melyben önmagunk vetünk véget létünknek? . . . S a fiatal ember nem sokat gondolkozott olyan felett, a mit egyszer már a fejébe vett. Most készen volt arra, hogy eldobja magát az unalmas lét terhét. Egészen át lévén hatva tiszta meggyőződéseivel, képtelen volt kétséget táp-

S ha jut eszébe, erről zengett
Azóta sok bus énekem.
De legfőképp, hogy férjhez ment Ön,
Akkor sirt föl csak sok dalom,
Silány lantomon fölviharzott
A fékevesztett fájdalom.

Nagyságos asszony, nem csalódom —
Ah, igen, igen . . . Ön remeg . . .
S mintha csábosan villognának
Felém azok a szép szemek.
Oh, legyen vége . . . ne kinózzon,
Hisz majd szétszakad e kebel —
Oh, mondja hát ki, esdve kérem,
Hogy nem felejtett engem el!

Nagyságos asszony, álmodom-e?
Őn ismét itt van keblemen —
És ajka újra azt susogja,
Hogy szeret engem végtelen . . .
Oh, én is, én is szeretem Önt
Szavakkal ki nem mondhatón — —
De megbocsásson, hogyha tovább
E vallomást nem folytatom.

Pakots József.

Vegyes hírek.

— **Áthelyezés.** A m. kir. igazságügy-miniszter dr. Szász Gerő nagyenyedi kir. járásbírói aljegyzőt a gyulafehérvári kir. törvényszékhez helyezte át.

— **Városi közgyűlés.** Nagy-Enyed város képviselő-testülete e hó 8-án hétfőn d. e. 10 órakor a városház nagytermében rendes közgyűlést tart, melyet vasárnap d. után 3 órakor értekezlet fog megelőzni. A közgyűlés nevezetesebb tárgyai lesznek: az 1896. évi árvai és majorsági pénztári számadások előterjesztése, a városi közpénzeknek mely intézetben való elhelyezése tárgyában hozandó határozat, az ujonan berendezett menház bejelentése, Kovács Károly 100 frt alapítványának bejelentése, a földnyilak kiosztása, favágatási biztos választása és még több fontos tárgynak előterjesztése.

lálni a tények és okok láncolatáról, mert azt hitte és meg is volt a felől győződve, hogy az nem fog megtörténni, aminek nem kell beteljesedni; de öngyilkossága el volt határozva.

Öröme úgy sincsen több, kiélvezte magát egy egész életre . . .

Egy kis revolver, egy parányi golyó oda a szívbe, elvégez mindent . . . csendes megnyugvást talál majd elfásult lelke.

Valami delejes áram vonta őt íróasztalához. Fekete ébenfa tokot vett elő, melyből egy kis revolver ezüstös feje ragyogott ki a besütő napsugár fényében. Nézte, sokáig nézte a gyermek makacs kíváncsiságával.

A tárt ablakon mindjobban behallatszott a növekedő zsbaj: nehéz koczik gördültek tova az utca kövezetén, éles sipját hallatta a perezet áruló pékinas. A tömeg zsbibongó moraja hasonló volt egy kaptár méh züm-mögéséhez. Élet nyilvánult mindenütt.

Az ifju valami felvillanyozó lelki gyönyörrel forgatja ujjai között azt a parányi eszközt, melynek egyetlen csókja is halálhozó. És mennyire felpeszdl benne a vér a gondolatra, hogy immár vége lesz nemsokára. Gondolkozott azon, vajjon milyen port fog felverni a halála? . . . A tömeg valami reá nézve rosszul végződött affairat, talán amerikai párbajt hoz majd fel öngyilkossága okául. Akad olyan is, ki azt fogja gondolni, hogy mert imádottja elhagyta, megsalta, hát azért halt meg. Bohó emberek, hogy

— **Az alsófehérvármegyei gazdasági egyesület választmánya** f. hó 4-én — csütörtökön — délelőtt 10 órakor Zeyk Dániel elnöklete alatt ülést tartott, melyen a folyó ügyeken kívül két nagyfontosságú tárgy került eldöntés alá. Kimondta ugyanis a választmány, hogy a közgyűlés utólagos jóváhagyása reményében a csikó-legelőt már a folyó év folyamán létesíti, e célból átveszi a Nagy-Enyed város tulajdonát képező és jelenben Feiler Lázár haszonbérletében lévő földeket és azokon rendezi be — egyelőre ötven csikóra számítva — a legelőt, felfogad egy arra való képességgel bíró csikógazdát, ki több bojtarral lesz köteles az állományt őrizni. A legeltetés és felügyeletért a választmány egy csikóért, egy egész nyári évadra, 12 frtot állapított meg. Mi részünkről a gazd. egyesület ezen ténykedését a legnagyobb örömmel fogadjuk, mert tudjuk, mily nagy fontosságú leendő ezen új intézmény vármegyénk lötenyészésére. Az érdeklődő gazdákat pedig — kik a legelőt már ez év folyamán igénybe venni ohajtják — értesítjük, hogy ez ügyben bővebb felvilágosítással Székelyhidy Viktor egyleti titkár szívesen szolgál. Elhatározta a választmány továbbá ugyanez ülésén még, hogy a hesseni légy elleni védekezés módzatait népszerű magyar és román nyelven, kis füzet alakjában közreboicsátja, és azt a vármegyei gazdáknak ingyen megküldi.

— **Városi szegények háza.** Nagy-Enyed város humanus tanácsa egy régen érzett hiány pótlásául a Benda-féle ház egyik mellekhelyiségében elaggott, munkaképtelen egyének részére menházat rendezett be, melynek már is két lakója van, mindkettő öreg, tehetetlen ember és az 1848—49. években mint honvédek szolgáltak. Gondozásuk teljese a város költségén történik. Ez alkalomból nem hagyhatjuk szó nélkül a „Két hatyu“ szálloda bérlőjének, Gazsa Sámuelnek azon követésre méltó emberbaráti tettét, mely

fognak ezek egy pár napig okoskodni! Ő pedig azalatt csendesen pihenni fog és nem hall ezekből az ostobaságokból semmit. De vajjon igazán nyugalmat ad-e a sir! Lelkén ott rágódott a kétely, nem hitt semmi másban, mint abban, hogy meg fog halni.

Még egy pár perc . . .

Hideg vérrel toltta be a töltényeket a revolver ágyába. Egy, kettő, három, négy, öt, hat. Készen volt. Most csak a szívére kell tennie a csövet és megnyomni a ravaszt. Így. Egy . . .

Szemei, azok az elfátyolozott szemek az íróasztala felett függő képre estek. És a revolver tompa zuhanással vágódott el a szőnyegen . . . Elsült. A gyönyörű velencei tükör darabokra zuzódott össze. Mosolygó, alig kilencz éves, angyali arcú, szőkefürtös leányfej tekintett a szemeibe. A huga. Vonásai valami diadalmas pirban látszottak ragyogni, egy megmentett élet visszfényében. A huga, kis aranyos pihe, győzedelmeskedett.

Oh! ez a spleen! életunság! Hát igazán meghaljon ő, mikor van egy ártatlan lélek, kit mint egy szentet úgy imád s kiről mégis megfeledkezett? A halátlan!

— Agathám! aranyom! — zokogta az ifju ember, és ime, ezek az első igaz könnyek lemosták lelkéről a régi, gyalázatos élet szennyfoltjait.

szerint a behelyezett két elaggott öreg embernek egy hónapon keresztül teljesen díjtalanul küld ebédet. A szép tett maga magát dicséri!

— **Piknik.** Mint értesülünk, városi arany ifjuságunk a régi szokáshoz híven az ideai hushagyó-kedden fényes és szép sikerűnek ígérkező pikniket rendez. A siker érdekében a rendező bizottság megalakult, valamint kebeléből a tisztí kart is megválasztotta.

— **Tűzoltó-közgyűlés.** A nagyenyedi önkéntes tűzoltó-egyesület évi rendes közgyűlését ma d. e. 11 órakor tartja a város-ház dísztermében, melyen, amint értesülünk, városunk polgárságából nagyon sokan fognak résztvenni.

— **Fillérestély.** A nagyenyedi szegény tanulókat segélyező kör e hó 20-án a kör pénztára javára fillérestélyt rendez. Mint a legközelebb tartott fillérestélyen láttuk, hogy közönségünk mily szépen partolja e humánus kört, úgy reményünk van, hogy e fillérestélyen, mely e szeziónban utolsó, szintén szép és nagy számban jelenik meg fillérei-vel elősegíteni a körnek emberbaráti működését.

— **Tánczestély.** A Magyarigenben létesítendő „Kisded-óvoda“ alap javára az alább írt rendező bizottság 1897. febr. hó 13-án a magyarigeni állami iskola földszinti tantermében zártkörű tánczestélyt rendez. A rendező bizottság: Csuka Domokos elnök, dr. Tókos Géza alelnök, Makkai János pénztárnok, Finna Béla ellenőr, Bartha József, Daubravszky Gyula, Koncz Zsigmond, Mátyás Miklós, Pandur György, Selmezy Arthur, Szöllősy Kálmán. Az estély kezdete este 8 órakor. Belépti díj: személyenként 2 korona, család-jegy 4 korona. Jegyek előre válthatók Jánky Lajos ur gyógyszerárában és este a pénztárnál. Felülfizetések a nemes czél érdekében köszönettel fogadtatnak és hirtlapilag nyugtáztatnak. Ételekről és italokról gondoskodva lesz.

— **A quedlinburgi répamag-termelés elzúllása.** Sajátságos sorsra jutott a quedlinburgi piac, mely valaha híres volt takarmány-répa-magjáról. A lefolyt évek nagy kereslete folytán beütött a reakció, amennyiben egyrészt a nagy tultermelés, másrészt a merészkedési vágy okozta, hogy a piacról kerülő répamag jelenleg úgy szólván már veszedelmes a gazdára nézve. Legutóbb egyik budapesti magárus, H. I., árlapjában leleplezi az eredeti quedlinburgi plombbal ellátott répamagot, mely — mint hiteles magvizsgáló-állomás bizonylatával kimutatja — nem egyéb, mint quedlinburgi plombbal ellátott — szemét.

— **Szicíliai nyomor.** Olaszország e szép szigetéről, mely hajdan a jólét tanyája volt, de a helytelen gazdálkodás és korrupció miatt a nyomor hazája lett, ismét nagyon szomorú hírek érkeznek. A hatóságokat nagy gondok emésztik, mert a foglalkozás nélküli munkások száma minden szakban végtelenül fölszaporodott és naponta egész vonatok érkeznek e szerencsétlenekkel Palermóba, hol Codronchi királyi biztoshoz és a lapok szerkesztősegeihez folyamodnak és munkát, kenyeret kérnek. Meglehetősen pontos statisztika szerint, csak magában Palermóban, több mint tízezer a munkanélküliek száma, kik hónapok óta már egy centimet sem kerestek. Ezeknek legnagyobb része családos ember, sőt olyanok is vannak, kik rokonaikat is eltartották és így e tízezer kenyérkeresővel együtt legalább ötveneze-

ember éheznek. Borzalmas szám, ha meggondoljuk, hogy Palermónak egész lelekszáma nem több egy negyedmilliónál és így a város mindegy ötödik lakója végső inszegré jutott. De ezzel még nem teljes a nyomor statisztikája. A teljesen munkanélkülieken kívül ezrekre megy azoknak a munkásoknak a száma, kiknek a bérét leszállították és akik most nem keresnek eleget, hogy családjaikat tisztességesen eítarthassák. Számtalan gyár van Palermóban, hol eddig a munkások számai dolgoztak, most pedig az üzem redukciója következtében ugynevezett „munkafőváltásra“ rendezkedtek be, úgy, hogy minden munkás hetenként csak két-három napig alál foglalkozást. A többi napokon pihennek és — éheznek. A nyomorgók köreiben egyre nagyobb az izgatottság és már is aggasztó forrongás jelei mutatkoznak.

— **T. olvasóinknak** ajánljuk Ehrentreu és Fuchs testvérek gazdag butorraktárát (Budapest, Teréz-körút 8., alapítatott 1871-ben), ahol úgy közpénzen, mint megbízható vagyoni viszonyok közt levőkt részletfizetésre is vásárolhatnak. Mindennemű butort, képet, tükört, egyáltalán egész lakberendezéseket a legjutányosabb feltételek mellett. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

— **Menyasszonyok b. figyelmébe.** Egy menyassz. ruha fehér ottoman-selyemből, egy estélyi ruha sima vagy mintázott fekete merveilleu-selyemből, egy pongyolaruha legújabb és legszebb színekben, minden a legutolsó párisi és berlini divat szerint elkészítve — **100 forintért** — megrendelhető Weisz Samu hírneves konfekció- és divatárú-üzletében, Budapest, VII. Kerespesi-ut 24.

Meteorológiai jelentés febr. 3-tól febr. 6-ig.

Nap	Óra	Légnyomás 700+	Hő	Szél iránya és erő- sége	Bor- ulat	Csapadék	Hő napi max. min.
7	478	+3.0	S ₂	7	—		
3	2 487	+8.0	NW ₃	3	—	+9.0	+0.0
	9 523	+2.2	NW	0	—		
4	7 588	+0.2	NW	7	—		
	2 625	+0.9	S ₂	2	—	+1.7	-4.8
	9 637	-4.2	—	0 *	ny.		
5	7 634	-2.6	—	8	—		
	2 658	-0.5	N ₁	1	—	-0.0	-6.0
	9 686	-4.0	—	3 *	ny.		
6	7 648	-5.8	N ₂	10	—		
	2 593	-1.0	NW ₁	—	—		
	9						

Kilátás: Enyhe idő havazással.

* A légnyomás tenger színére van átszámítva. — Hő C° fokokban. Szél iránya: N = észak, S = dél, E = kelet, W = nyugat. Szél erőssége = 1-10-ig. Borulat foka = 1-10-ig. Csapadék mennyisége milliméterekben értendő. ● = eső, * = hó, ▲ = jég, Δ = dara.

— **„Szegény Dezső“.** Az Athenaeum Olvasótára, mely lassanként a művelt magyar családok nélkülözhetetlen házi könyvtára lett, ismét egy igen érdekes, eredeti magyar regénykötettel gyarapodott. Az új regény címe: „Szegény Dezső“, írta Erdélyi Gyula. A regény tárgya az egykor vagyonos, most azonban elszegényedett magyar nemes földesuri családok életéből van merítve, mely családok tagjai nem tudják megérteni és követni a modern, a haladó kor eszméit

hanem a régi kiváltságos korszak eszmekörében élve, gögösen visszautasítják a munkát és életcéljuk tovább is a mit sem tevés. És Erdélyi Gyula csakugyan jól megfigyelte az életet, mert belőle a megragadó jelenségeket válogatta ki. Regényhősei oly természetesek; cselekvényeik, szavaik jellemük-ből folyuak. Semmi mesterkéltég nincs az egész regényben. Csupán a végkifejledést tudja Erdélyi előttünk ügyesen eltitkolni. Ez csak a végén pattan el, miután regényhőseit a jellemek választó vizében alaposan megfűrésztötte. Világos felfogással, többször felragyogó egészséges humorral van megírva a regény. Ára díszesen kötve 50 kr. Kapható minden hazai könyvkereskedésben.

Közgazdaság.

Kereskedelmi mérlegünk.

Az imént elmúlt esztendő külkereskedelmi forgalmának adatait most tette közzé a statisztikai hivatal. Előre konstatálnunk kell, hogy egy államnál, minő mi vagyunk, amely termeléséből él, és csak kivitelével képes azt az aranyat beszerezni, melylyel adóságainak csak kamatait fizeti, nagyon nagy fontossága van a kereskedelmi mérlegnek, vagyis annak, vajjon mennyivel több vagy kevesebb árut viszünk ki, mint hozunk be. Ezután azt is konstatálnunk kell, hogy a legújabb 1896-os külkereskedelmi mérleg örvendetes a tavalyival szemben, mert 1895-ben az osztrák-magyar monarchia csak 19.3 millió forinttal többet vitt ki, mint amennyit behozott, s 1896-ban 56.9 millió a kivitel többlete.

De mikor ennek a kedvező fejlődésnek eleget örültünk és jobban megnézzük ezt a fejlődést, akkor szomoruan átjuk azt, hogy míg 1891-ben 174 millió volt a kiviteli többlet, 1892-ben már csak 100.9 millió, 1893-ban ismét 135.4 millió, 1894-ben már csak 97 millió, s ebből egyszerre hanyatlott kiviteli többletünk 19.3 millóra 1895-ben, s most nagy az örömünk, hogy ismét megjavult valamicskét. Ha pedig még mélyebben nézünk a dolgok fenekére, akkor azt látjuk, hogy kereskedelmi mérlegünk ez aktívumának apadása Magyarország kárával történt, mert főleg az volt az oka, hogy a gabonaárak hallatlanul alacsony nivóra süllyedtek, lisztünk és búzánk tömegesen vesztette el régi piacait, ellenben fogyasztási területünket ellepte a balkán termés, állapotbetegségek megtizedelték állatállományunkat s zárlatokat akasztottak nyakunkra mindenfelől, állataink, nyerstermékeink ellen mindenütt felvették a harcot, míg mi türelmesen néztük a Balkán hozzánk áramló konkurencziáját. S míg ez a hanyatlás Magyarország kárával történt, addig az 1895. év örvendetes emelkedése nem Magyarország hasznával, hanem Ausztria kizárólagos hasznával történt.

Azt hinné talán valaki, hogy ebben a növekedett értékű kivitelben része van a buza ezidei magasabb árának s jobb keletének s így Magyarország is több vagyonhoz jutott az idén kiviteli kereskedelme révén. Igaz, igaz, hogy a gabona-kivitel 15.5 millió forint értékkel növekedett, ami nem csekély összeg; de ezzel szemben a vágó- és igásmarha-kivitel 16 millióval és az állati termékek kivitele 2.2 millióval apadt. Így tehát a gazda a kereskedelmi mérleg e két tételénél majdnem 3 millióval károsodott. Ami pedig a tényleges javulást illeti, annak hasz-

nát nem a magyar gazda, hanem az osztrák iparos látja, a mennyiben a gyártmányok kivitele 153.2 millióval volt több, mint behozatala, a mi 30.3 milliónyi javulást jelent a tavalyi mérleghez képest.

Nagyon is ríktó színekben mutatják be ezek az adatok azt a kereskedelmi politikát, mely az osztrák iparnak útját egyengeti a külföldre a magyar mezőgazdaság rovására, mely fokozza ugyan a monarchia kereskedelmi mérlegének aktívumát, de csak a gyár-
ipar protekciója útján, és megfélekedik a mezőgazdaság hathatós megvédelmezéséről a külföldi konkurencziájával szemben, s arról, hogy a mezőgazdasági termékek és állatok külföldi értékesítésének is meg kell vetni a kijátszhatatlan gazdaságpolitikai alapját.

De a kereskedelmi mérleg 56.9 milliónyi aktívumát egy más szempontból is meg kell néznünk. Valutarendezésünknek teoretikus részét körülbelül hátunk megett tudjuk. Már most a készpénzfizetések, vagyis az aranyforgalom közeli megkezdését kezdik innen-onnan hangoztatni. A kereskedelmi több ki-

Magyarország áruforgalma 1896-ban.

Az országos m. kir. statisztikai hivatal által most közzétett kimutatások szerint a múlt év december hónapban 3.225.009 métermáza és 38.208 darab árut hoztunk be, kivitelük pedig 4.483.071 métermáza és 345.431 darabot tett.

A december havi forgalom adatainál nagyobb érdeklődéssel bírnak az 1896. évi összes forgalomra vonatkozó adatok, melyeket szintén e füzetben találunk. Bárha ezen adatok még nem tekinthetők véglegeseknek, az esetleges módosítások a végeredményt már csak nagyon kevésbé változtathatják meg, úgy, hogy az 1896. évi forgalom képét már ezen előleges adatokból elég hiven megismerhetjük.

Ezen adatok szerint tett az 1886. évi behozatal mennyisége 35.658.323 métermáza és 384.908 darabot, a kivitelé pedig 52.528.634 métermáza és 4.358.098 darabot.

Múlt évi forgalmunknak, különösen pedig a kivitelnek óriási fellendüléséről tesznek biznyságot ez adatok. Az 1895. évi behozatal mennyisége ugyanis csak 34.140.344 métermáza és 284.095 darabot, a kivitelé pedig 42.282.125 métermáza és 3.894.989 darabot rugott, vagyis a múlt évi behozatal mennyisége — kerek számokban beszélve — az 1895. évi behozatal mennyiségét több mint 1 és fél millió métermázával és száz-ezer darabbal, a kivitelé pedig kerek 10-3 millió métermázával és fél millió darabbal haladja túl. A behozatal mennyiségének jóval több mint fele, mintegy 20-4 métermáza, Ausztriára esik.

Azon áruk között, melyek a behozatal összegeit gyarapítják, mint már évek óta, úgy 1896-ban is a kőszén találjuk, melyből tavaly 13.065.142 métermáza jött be hozzánk, kerek 2 millió métermázával több, mint 1895-ben. — Nagy emelkedést mutat a bor-behozatal is, amennyiben tavaly 929.055 métermáza bor jött be hozzánk legnagyobb részt Ausztriából és Olaszországból, szemben az 1895. évi 767.243 métermázával. Sajnos, hogy ez árunál a behozatal a múlt évben meghaladta a kivitelét, ami az első eset ezen még ez idő szerint is jelentékeny kiviteli cikknél.

A mennyiséget tekintve csekély érték szerint azonban annál nagyobb jelentőséggel bírnak behozatalunkban a fonó-szövő-ipar

különbféle termékei és félgártmányai. Ezek forgalmának alakulását vizsgálva, azt látjuk, hogy a múlt évi behozatal jórészt a megelőző év keretei között mozgott, azonban általában mégis némileg csökkent. Így például: behoztunk különféle pamutszövetekből mintegy 279.000 métermáza (1895-ben 275.000 m.-máza), pamutfonalakból 88.000 (1895-ben 89.000) métermáza, gyapjuszövetekből 104.000 métermáza (1895-ben 107.000 métermáza), selyemszövetekből 3891 métermáza (1895-ben 4917 métermáza), ruházatokból mintegy 24.000 métermáza (1895-ben 23.000 métermáza), fémtermékekből 15.751 métermáza (1895-ben 15.294 métermáza) stb.

A kivitel alakulását vizsgálva, úgy találjuk, hogy a kivitelünk szempontjából legnagyobb jelentőséggel bíró gabonaneműk és liszt kivitel az elmúlt évben kiválóan kedvezően alakult. Az ezen árukat magában foglaló VI. főcsoport kivitele az 1896. évben nem kevesebb, mint 27.129.775 métermáza telt, kerek 6.8 millió métermázával többet, mint 1895-ben. Ebből a mennyiségből a búzára 6.663.670, a rozsrá 2.637.829, árpará 4.744.362, zabra 1.682.694, kukoriczára 3.109.643 s a lisztre 7.187.095 m.-máza esett, s az említett áruk 1896-ban kivétel nélkül nagyobb mennyiségben kerültek kivitelre, mint 1895-ben. A gabonakivitel ezen kedvező alakulását és azt a körülményt tekintve, hogy a gabonaneműk árai tavaly magasabban állottak, mint 1895-ben, remélhető, hogy árumérlegünk az élőállatkivitel kevésbé kedvező alakulása dacára is jelentékeny fölséggel fog zárulni. vitelünkért a statisztika szerint 56.9 millió forint aranyat kapunk. Kamat fejében azonban évenként 180 millió forintot viszünk ki s így tiszta aranykivitelünk még mindig 120 millió forint. Számíttassuk ki elemi iskolás fiunkkal, hogy hány évig fog a valutarendezésre beszerzett arany a készpénzfizetés megkezdése után eltartani? Azután meg gondolkozunk azon, hogy mi lesz az aranyvalutából, ha majd az arany, ahogy jött, ki is megy az országból.

Bálint Imre.

Gazdasági egyesületek portómentessége. A kereskedelemügyi miniszter — mint az Agrár Értesítő jelenti — az Országos Magyar Gazdasági Egyesület közgyűlésének azt a felterjesztését, melyben a gazdasági egyesületeknek a közügy érdekében portómentességet és a Köztelek című lapnak átalány fejében való szállítás kedvezményét kérte, újból elutasította. A kereskedelemügyi miniszter álláspontja ezekkel a közhasznú és közérdekű intézményekkel szemben annál tarthatatlanabb, mert általánosan köztudomásúlag számtalan újság élvez, anélkül, hogy a köztelek hasznosságát és közérdekű voltát megközelítőleg is elérné, portómentességet pedig, hogy a közmívelődési egyesületekről ne is szóljunk, számtalan társaság és intézmény élvez, mely általánosan állítható gazdasági fontosságra és működésének közérdekű voltára nézve egy sorba a gazdasági egyesületekkel, melyek az államfentartó mezőgazdaságnak ütőerei a vidéken és szíve a fővárosban. Így portómentességet élveznek a kereskedelmi és iparkamarák, a statisztikai ügy, sőt még a turista-egyesület is, csak a gazdasági egyesületek nem érdemesek erre az állami támogatásra. A foliáto; a kereskedelemügyi miniszter saját hatáskörében intézte el,

ahelyett, hogy, mint ígérte, a miniszterelnök elé terjesztette volna, ahol bizonyára akadt volna a gazdák ügye is pártfogóra. Éppen ezért az O. M. G. E. nem hagyja ennyiben a dolgot, s a képviselőházhoz fog felírni a portómentesség érdekében.

A bortörvény új végrehajtása, vagy — revíziója. Az Agrár Értesítő illetékes forrásból értesül, hogy a földmivelésügyi miniszteriumban teljesen elkészült a bortörvény új végrehajtási rendeletének tervezete. A jövő hó folyamán a földmivelésügyi költségvetés letárgyalása után a földmivelésügyi miniszteriumban a kereskedelemügyi miniszterium hozzájárulásával aukét lesz, mely a tervezetet megbeszélés tárgyává fogja tenni. Az aukétet már január hóra tervezték, de Daranyi Ignác földmivelésügyi miniszter személyesen akar az értekezleten elnökölni, s azért halasztotta azt a jövő hónapra. A miniszterium gondoskodott róla, hogy a tervezetet az érdekelteknek jó eleve megküldjék. Ezen az értekezleten fogják egyszersmind azt is megvitatni, hogy az új rendelet elegendő-e a bajok alapos orvoslására, vagy szükségesnek tartják-e a hozzáértők magának a bortörvénynek revízióját.

C s a r n o k.

Sztárai Mihály élete és irodalmi működése.

— Irodalomtörténeti esszé. —
Írta: Kiss Pál.

Sztárai drámai költészete.

(Folytatás.) 8

Az előzőkben már említettük, hogy a mysteriumok, papi színjátékok s az ezekből kifejlett világi német egyházi drámák divatban voltak hazánkban is a középkorban, a XIII. századtól kezdődőleg. Effele mysterium-dráma ugyan egy sem maradt ránk, de a XVI. századbeli protestáns íróink felekezetiesskedő kifakadásai letezésüket határozottan igazolják. Így Bornemisza Peter és Magyar István sárvari prédikátor megróvják a katolikusokat, hogy Krisztus életét és szenvedéseit illetlenül profanálják. Ilyen megróvásokkal még a XVII. században is találkozunk, mint Szilády idézetei mutatják.* Gelei Katona István, Pósházi János, Czeglédi István s mások részéről, ami a mysterium-játékoknak fennmaradását bizonyítja. Sőt a XVIII. században is bukkanunk ilyenek nyomára Juhász Máté minorita „szép ajtatos külömb külömbféle magyar versei“ közt. (1761.)

Bizonyos tehát, hogy voltak még a reformációt is túlélő kisebb-nagyobb mysterium-játékaink, de ezek, amint már szintén jeleztük, nem vehetők a magyar drama kezdetleges termékeiül, mert csak német nyelven műveltettek német és szász polgártársaink között. A reformáció hatása alatt pedig éppen nem mehetett át az új hitre tért nép közé a katolikus színezetű színi játék.

Tudjuk azonban azt is, bár írott emlék nem támogat hogy sipoaink, jocularaink, histriónk a XV. század folyamán, farsang idején, színtében adtak elé párbeszéd, álarcos produkciókat a nép mulattatására. Ezekről a valószínűleg durva játékokról Bodnár azt hiszi „távolí föltevésel“, hogy nincsenek összefüggésben azon színjátékokkal, melyeket a XVI. század irodalma szá-

* Szilády: Id. m. 325. 1.

munkra fentartott.* Részünkről ellenben, Szilády véleményéhez csatlakozva, éppen ezekben a valószínűleg durva s fölfehetőleg nem egyszer a jobb izlést is sértő komédiákban látjuk a magyar dráma első kísérleteit, mely aztán a reformáció hatása alatt átalakult s korszerű színt és ízt öltött magára.

A XV. század siposainak, histrionnak, jocularainak farsangi tréfás, párbeszédes produkcióit — sajnos — nem ismerjük. A magyar dráma ez első hajtásairól még eddig csak következtetések alapján birunk tudomással. Csak a következő XVI. század mutatja be a drámát irodalmi alakban, midőn a reformáció emberei a legmagasabb rendű költői műfajt is befogták hitújítási czéljaik szolgálatába.

Sztárai Mihályé az érdem, hogy a hazai drámát irodalmilag felleptette; ő, a lankadatlan buzgóságú reformátor-író; a drámai forma bárdját is fölhasználta az új hit terjesztésére s azzal két ízben támadta meg a katolikus papságot.

Két drámai munkája maradt ránk, egyik töredékben, a másik egészben.

Az első, mely 1550-ben készült, egy könyvtáblájából került elő s ma csak három lapból álló töredék. Földi volt s tőle jutott az akadémiai könyvtár birtokába. Címe: „Comœdia de matrimonio sacerdotum.“ Ezt a töredéket Toldy előbb „a katolikus papok nőtlenségét gunyoló, beszélgetés alakú prózai satyra“ maradványának tartotta s névtelen szerzőnek tulajdonította. Csak a második teljes drámai munkája előkerülése és tanulmányozása után jött rá a szerzőre s a tulajdonképpeni műfajra, mert a két munka közti hang, szellem, modor; eszme, személyek, szerkezet és nyelv tökéletesen megegyezők.

A személyek, kik eléjőnek és beszélnek, im, ezek: Antal bíró, Bereczk pap, Pápa; Borbás bíró, Tamás pap, Vikárius, továbbá egy epilogust mondó gyermek.

A személyek a papok házasságáról folytatnak párbeszédet. Tamás református pap egyháztörténeti adatokkal bizonyítja, hogy a Krisztus utáni V., VI. és IX. században a püspökök családot alapítottak. Erre a Pápa azt az ellenvetést teszi, hogy azok nem pap-korukban házasodtak meg és csak „ugy löttek azután pappá“. Majd Tamás pap Szent Pál (I. Kor. 9.) szavaival teszi nyomósabbá véleményét a papok házasságáról, mire meggyőzi a Pápát.

Folytatólag a Vikárius és Bereczk (kath.) pap elhatározzák, hogy megházasodnak; Bereczk már tud is „szép két leánt együtt.“ Azután Antal (kath.) bíró s Borbás (reform.) bíróval beszélgetve, jónak ismerik el a papok igaz házasságát, melyet annakelőtte nem értett, mert őt is elhitették volt „a sok hamis papok és barátok.“ Borbástól bocsánatot kér, hogy vele olyan dérral-durrall szólott volt s megígéri, hogy ezután a hamis tanuktól óvakodni fog. Végezetül egy gyermek összefoglalja a vita eredményét az igaz házasság felől, s hálát ad Istenének, ki „az ő szent igazságát az ő nagy kegyelmességéből megjelentette“ s kéri Jézus Krisztus által, hogy az igazságban napról-napra jobban megerősödjének, hogy minden tévelygést hátrahagyván, tisztán az ő szent akaratját kövessék.

Mint a drámai töredék eléggé mutatja, a darabban Sztárai a coelibatust dönti meg a

pápa meggyőzésével, mire a katolikus vitázó felek — sikerült anticlimax-ban — rendre az új hit szolgálatába állanak.

E töredéknek csak variánsa a másik teljes példányu mű. Ezért amannak bővebb jellemzését ennek ismertetése után fogjuk megtenni.

Másik, teljes példányban fenmaradt drámai munkája Sztárainak 1559-ben készült. Címe: „Comœdia lepidissima de sacerdote: Az igaz papságnak tiköre.“ Huszár Gál, óvári egyházi szolga adta ki s a semnecezi, szemnecezi, besztercezi bölcs tanácsoknak és mind az egész Magyarország bányáin lakozó Krisztus hiveinek ajánlotta lelkes s erősen protestáns színezetű szavakban. A mű nemrégiben került elé gróf Apponyi Antal könyvtárából s Toldy 1868-ban mutatta be a m. tud. Akadémia I. osztályának egyik ülésén. A darab öt aktusból áll, jelenetek nélkül, s prologus előzi meg.

A személyek, kik „elájőnek és beszélnek“, ezek: Antal bíró, Böröczk pap, fráter Lukács, Pápa; továbbá Borbás bíró, Tamás pap, Vikárius és Pispök. — Mint látható, a személyek majdnem ugyanazok, mint a „Comœdia de matrimonio sacerdotum“-ban, annyi különbséggel, hogy itt a gyermek elmarad s e helyett két személy növeli az ellenfel táborát, fráter Lukács és a Pispök.

A szereplők, kik másik drámájában a papok házasságáról vitáztak, itt a papok igazi hivatását tárgyalják.

A megszemélyesített Prologus röviden előadja az egész darab czélját és tárgyát s egyuttal sejteti engedni a hallgatónak azt is, hogy melyik részen van az igazság.

Az első actust, melynek mindjárt az elején hivatkozás történik a papok házasságáról folytatott vitára, a kath. Antal bíró és a prot. Borbás bíró vitakozása tölti be. Antal bíró, ki a papok házassága kérdésében immár meg van győzve, aggodalmát fejezi ki, hogy immár mind pappá lesznek a diákok, anélkül, hogy felszentelnék őket Rómában, avagy a káptalanban, megnyirnak a fejüket és szentelt olajjal megkennek az ujjukat. Erre hosszú theologiai vitakozás következik, melyben Borbás bíró, egy nagy-képzettségű prot. pap szakismereteivel, theologiai jártasságával, „nagy szépen“ Antal bíró elé adja az igaz papság hivatását, a papság protestáns tanát. A vita alatt meggyőzetik Antal, de azért csökönös marad régi hitéhez; ingadozik, kételkedik, aggódik, mert ő neki „mind papok, barátok azt mondják, hogy nem igaz papok azok, kiknek fejeket meg nem nyirik és az ujjokat szentelt olajjal meg nem kenik.“ Azt ajánlja Borbásnak: „Vonjuk ismét szembe őket (a papokat) az Vikárius eleibe és ott szóljanak osztán, ha mit tudnak szólani.“ Borbás az ajánlatot örömmel fogadja el.

A rövid második actusban a kath. Antal bíró és papja, Böröczk szerepelnek. Böröczk, Antal felkérésére, vonakodik a Vikárius eleibe menni és vitába elegyedni; de ennek határozott fellépésére mégis enged, ha a barátok közül még valaki vele lesz. „Nincs arra gondod, — feleli Antal — elhivom én fráter Lukácsot is a klostorból.“ Nagy félelem közt elszánja magát végre Böröczk pap ezzel a kijelentéssel: „De bizony én oda ugyan nem mehetnék, mint az akasztófára.“

A harmadik actus szintén rövid. Borbás bíró és Tamás prot. pap párbeszéde tölti ki. Borbás előadja Antallal végzett vitáját s aztán a klostrom felé indulnak Antal bíró és Böröczk pap után, hogy a Vikárius előtt is-

mét „szembe menjenek a hamis tar papokkal.“

A negyedik actus két scenára van osztva. A scena prima szereplői: fráter Lukács, Borbás bíró, Böröczk pap, Antal bíró és Tamás pap.

Borbás bíró és Tamás pap a klostromnál utólérik ellenfeleiket s Lukács fráter szavaival és a két bíró ösztönzésével megkezdődik a vita. A scena secundá-ban fellép a Vikárius is az előbbiekhöz. Tömlöczbe akarja dobni az eretnekeket, de Antal és Borbás bíró kiméletlen szavaira és fenyegetéseire nem bír a „Kemény nyaku pórokkal“ s a pápához appellál.

Az ötödik actusban fellép a Pápa és a Pispök. Lukács fráter kétségbeesve szól: „Szentséges pápa atyám! láss dolgunkhoz, mert bizony ezennel elveszünk!“ Pispök, Vikárius, Böröczk pap, Fráter mind oda akarják hagyni régi hitüket. Erre megindul a vita Tamás prot. pap és a Pápa között az igaz papság kérdésében. Az új eszmék és tanok papja mind kiméletlenebbül ostromolja a régi egyház papságát. A szentírásból, a „hájas“ breviariumból, majd az esztergomi breviarium Szent Apollinaris életéből és Szent Gergely doktor könyvéből vett idézetekkel kimutatja, hogy Istennek nem igaz papjai, mert Krisztus ellen támadnak; hogy a papságot tudatlan papoknak pénzért szolgáltatják; hogy a pápa nevet csak bitorolják; hogy nem is pilis a papság; hogy Szent Apollinarisnak sem kenték meg olajjal az ujját; hogy néma ebek, mert nem tudnak prédikálni stb. stb., mire a csufos vereséget szenvedett pápa fel akarja magát akasztani; a Vikárius vargának szánja magát, Böröczk timárnak, a fráter szénégetőnek, s ajánlja, hogy a Püspök kovács legyen.

„Ez ám dolgok, ha nem tanultok — jegyzi meg a kath. Antal bíró — hála legyen Istennek, hogy torkunkról elvethetők őket, többé ne tartunk immár efféle néma ebeket.“

A darab Tamás pap diadalával, a protestantizmus győzedelmével és Antal bíró át-térésével ér véget.

Mint a darabok röviden ismertetett tartalma mutatja, Sztárai mindkét művét tisztán reformátori czélból készítette. Iránydráma mindkettő, szűkös egyházreformi cselekvény-nyel. A tulajdonképpeni czél mindkettőnél ugyanaz: a reformációnak hivatkozott szavai s a már megnyerteket hitőkben megerősíteni. A hang, szellem, modor s minden, nyíltan bevallott intenczióit hirdetik komédiáiban is, épp úgy, mint más mű-nemben irt munkáiban.

Drámai formában hitvitákat tart és megdönti a régi egyház tanait előbb a papnőtlenség, utóbb az igaz papság kérdésében.

A két munka annyira egyező egymással, hogy — az alapeszmét nem tekintve — csupán variánsoknak mondhatjuk őket. Hittérítői czélzattal vitába bocsátja Tamás papot és Borbás bíró, e kornak két tipikus kálvinistáját, s velők halomra dönti a laikus Antal bíró, a tudatlan Böröczk pap és a megingott tekintélyében elbizakodott pápa érveit, hogy aztán, mindkét mű végén, a protestantizmus igaz eszméit, megingathatatlan tanait ünnepltesse.

(Folytatása következik.)

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÜRÖK BERTALAN.

Kiadók: Cirner és Lingner.

Cirner és Lingner könyvnyomdája, Nagy-Enyeden.

* Bodnár Zs.: Id. m. 460. 1.

Olcsó cseh ágytoll!

5 kl. uj, jó, fosztott, pormentes — 4 frt 80 kr.
 5 „ jobb minőségű — 6 „ — „
 5 „ hófehér puha fosztott pelyh 9, 12, 15 „ — „
 5 „ fél pelyh 6, 7, 20, 9 „ — „
 5 „ hófehér puha fosztatlan pelyh 12-15 frt.
 Pehely 1.80, 2.40, 3. —, 3 frt 80 kr kilónként.
 Kitűnő paplanok 2 frt 30 krtól feljebb.
 A szállítás bérmen-

esen, utánvét mellett történik.
 Felcsere és visszavétel nincs kizárva, ha a postadíj megtérítettik.
 Megrendeléseknél kérem jól megfigyelni a czímet.
 Benedikt Sachsel, Klattau, 409. Böhmen.
 942 10-20

Borsepró!

Borseprót keresek megvételre
 napi ár szerint. Ugyiszintén elfogadom azt **kifőzésre** előnyös feltételek mellett.

Értekezni lehet velem személyesen bármely időben. Tisztelettel

Nagy-Enyed, 1897. febr. hó.

Paulini Rudolf,

1020 2-5 Szentkirály-utca 14. sz.

Egy jó háztól való fiu tanoncznak
 fölvetetik ifj. Gräef János vas- és fűszer-üzletében.

1011 4-4

Pénzkölcsön

birtokra, házakra, gyárakra és gőzmalmokra első helyű betáblázásra 40 évre 4 1/2 százalékra, 50 évre 4 százalékra, 2-ik és 3-ik helyű betáblázásra 6 százalékra.

PÉNZT

váltóra 5-6 százalékra 10000 frtig gyorsan és discretio mellett szerez, valamint drága adósságokat konvertál, ugyiszintén váltókat leszámítottat **Schwarz Márton, Budapest, VII. Miksa-utca II. sz.**

Kitűnő referenciákkal szolgálhatok. 1001 4-10

Az iparos- és kereskedő-világ becses figyelmébe ajánljuk

a

„Közérdek”

hirdetési rovatát,

mely a lap nagy elterjedésénél

fogva a legalkalmasabb

hirdetések

közlésére.

A hirdetési díjak

a legjutányosabb árban szá-

mittatnak.

MEGHIVÓ.

A nagyenyedi Kisegítő Takarékpénztár részvénytársaság

XXVI. évi rendes közgyűlését

a városháza üléstermében

1897. február hó 14-én délelőtt 11 órakor tartja meg,
 melyre a részvényesek tisztelettel meghívotnak.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó, a megjelent részvényesek számbavétele és a jegyzőkönyv hitelesítésére két részvényes tag kiküldése.
2. Igazgatóság jelentése az 1896-iki üzletévről.
3. A felügyelő bizottság jelentése a zárszámadás megvizsgálásáról.
4. A nyereség felosztása és a jótékony célra szánt összeg hova fordítása iránti határozat.
5. Két igazgatósági és két felügyelőbizottsági tag helyének választás utján való betöltése.

Nagy-Enyed, 1897. február hó 4-én.

Az igazgatóság.